

Jama malaksalih speleologa na Crnopcu

Stipe Tutiš

Uvod

Prostor jugoistočnog Velebita, točnije rečeno masiva Crnopca, u posljednjih nekoliko godina postao je izrazito atraktivan za intenzivna speleološka istraživanja. Hrvatski speleolozi trenutno na tom području obrađuju niz objekata, od kojih su široj speleološkoj javnosti najpoznatiji jama Kita Gačešina koja se intenzivno istražuje od 2005. godine ili pak jama Munižaba koja se nakon poduže vremenske stanke nanovo obrađuje. Ipak, svake godine u Crnopcu izlazi na vidjelo niz novootkrivenih speleoloških objekata, koji također zaslužuju određenu pažnju. Iako su ti objekti, ispostavilo se, manjih dimenzija i značajki od gore spomenutih, njihovim istraživanjem članovi SO-a Željezničar stalno pridonose stvaranju jasnije slike krša i podzemlja Crnopca.

Tako je najnovijim speleološkim istraživanjima članova SOŽ-a na tom prostoru otkriveno i istraženo nekoliko speleoloških objekata, među kojima bih ovim člankom izdvojio i predstavio Jamu malaksalih speleologa.

Lučkovo jezero – voda ili jama?

Početak istraživanja vezanih uz jamu Malaksalih speleologa seže u kolovoz 2006. kada je pronađena tijekom rekognosciranja područja u blizini lokaliteta zvanog Lučkovo jezero. Već je Dalibor Jirkal u 53. godištu Speleologa spomenuo Lučkovo jezero i vodu koja se navodno tamo nalazi, ali nije naodmet to još jednom pojasniti.

Zbog potreba daljnjih istraživanja, članovi SOŽ-a već nekoliko godina pokušavaju prodrijeti

Ante Sušić

Sudionici logora s opremom na leđima kreću prema Prvom logoru

Na »stazi« od Prvog logora prema Jami malaksalih speleologa

ti što dublje u masiv Crnopca, u čemu nailaze na ne male prepreke. U dugom popisu problema, kao što su ekstremno težak krški teren i otežan transport potrebne opreme po njemu, ističe se što nema izvora, a niti površinske vode, što onemogućava napredovanje u još neistražene i gotovo nepristupačne dijelove Crnopca.

Obavijest s više izvora da se na lokalitetu zvanom Lučkovo jezero nalazi voda koja je u tom planinskom prostoru služila ljudima i stoci za vrijeme ljetnih žega, razbudila je među članovima SOŽ-a maštu i stanovitu nadu da će pronaći vodu. Uistinu zvuči i više nego izazovno da u 21. stoljeću u Hrvatskoj možete sudjelovati u istraživanju nečeg nepoznatog, a da to nije podzemlje ili podmorje. Po našim saznanjima lokalitet koji je na topografskoj karti ucrtan pod nazivom Lučkovo jezero prikazuje prostor u koji do 2007. godine nije uspio prodrijeti nitko od onih planinara ni speleologa za koje može reći da bar donekle poznaju dublje predjele Crnopca. Ponajviše se to odnosi na pojedine članove SOŽ-a, SO-a Sveti Mihovil i naše zadarske prijatelje i planinare Nenada Igljica-Nenu i Slavka Tomerlina-Tateka.

Naša nada da upoznamo spomenuti prostor postala je stvarnija kada smo u zimi 2005. godine uspjeli doprijeti do Jame vjetrova u kojoj smo na dubini od pedesetak metara pronašli dovoljnu količinu vode potrebne za logorovanje i daljnje istraživanje okolnog terena (vidi: Dalibor Jirkal, Jama vjetrova, Speleolog, Zagreb, 2005. god. 53.).

Upravo je mogućnost logorovanja duboko u masivu Crnopca omogućila da jedna od ekipa za rekognosciranje tijekom ljetnog logora 2006. krene u smjeru Lučkog jezera. Cilj im je bio pokušati pronaći donekle pristojan prilaz po kojem bi se malo lakše napredovalo po izrazito teškom terenu i putem obratilo pažnju na moguće speleološke objekte. Napredovanje prema Lučkovom jezeru završilo je nailaskom na neprolaznu stijenu, odnosno kameni greben. Ipak, skretanje sa zacrtanog smjera imao je za posljedicu pronalazak dviju manjih i jedne veće jame, za koju se u prvi mah smatralo da je velika vrtača gotovo okomitih strana. Spuštanjem kroz klanac, koji je ujedno i jedini mogući prilaz dnu vrtače, primijećeno je da se zapravo radi o jami s impozantnim otvorom. Prokušanom

metodom bacanja kamena procijenjeno je kako ulazna vertikala vjerojatno dublja od 100 metara, ali se zbog nedostatka vremena odustalo od istraživanja jame tijekom ljetnog logora 2006. Voda i Lučkovo jezero ostali su i ovaj puta nedostižni. Ipak, označen je velik dio novoga, dotad neprohodnog puta i, što je još važnije, pronađeni su ulazi u nove jame od kojih je jedna izgledala izuzetno perspektivno.

Umorni ili malaksali, svejedno je

Potaknuti razgovorima o veličini ulazne vertikale spomenute jame krenula je od 8. do 10. rujna 2006. na vikend akciju mala ekipa u sastavu Martina Borovec-Maka, Marko Budić-Tesla, Dalibor Jirkal-Dado i autor ovog članka (u daljnjem tekstu Stipe Tutiš). Cilj ove akcije bio je stići do mjesta gdje je pronađena spomenuta jama impozantnog ulaza te krenuti u njeno istraživanje.

Prvu večer, nakon gotovo dva sata hoda sa svom potrebnom opremom, stigli smo do Jame vjetrova gdje smo podigli logor, izvukli vodu iz jame (s dubine od 40 m) te sljedeće jutro krenuli prema našem cilju udaljenom oko sat i pol

napornog hodanja. Prvi su u jamu ušli Dalibor Jirkal i Martina Borovec koji su postavili ulaznu vertikalu i spustili se do prve police na dubini od 38 metara. Nastavili su postavljati ulaznu vertikalu prema dnu, dok su za njima u jamu krenuli Marko Budić i Stipe Tutiš. Nakon nekog vremena prva ekipa je izašla zbog umora i hladnoće, a druga je pokušala doći do dna ulazne vertikale. Budić i Tutiš su unatoč nedostatku užeta uspjeli uz pomoć zamki doći do vrha ledene kape na dubini od 120 metara. Zbog velike količine leda uspjeli su, uz pomoć improviziranog osiguranja, samo djelomično istražiti dno ulazne vertikale i utvrditi da postoje barem dvije izrazite perspektive za daljnje napredovanje. Izlaz i raspremanje jame tražili su dosta vremena i energije, a tako i povratak u bazni logor kod Jame vjetrova. Istinski umorni ili malaksali, svejedno, ali speleolozi su bili jednoglasni u tome da naziv jame od tog trenutka nosi ime Jama malaksalih speleologa. Treba također dodati da je tijekom ove vikend akcije iskorišteno nešto više od 150 metara užeta i postavljeno devet međusidrišta, za koje je upotrijebljeno 11 fikseva.

Ante Sušić

Dogovor u prvom logoru

Drugi pokušaj

Zbog blage zime 2006./2007. s veoma malo snijega, očekivali smo da će i u jami biti manje snijega, pa smo se u proljeće 2007. odlučili na ponovni odlazak do Jame malaksalih speleologa. Poučeni ranijim iskustvom utvrdili smo da bez dodatnih ljudi, sposobnih da odgovore potrebama akcije, nema smisla ni kretati. Tako su se razdoblju od 6. do 11. travnja 2007. već spomenutoj ekipi iz prve akcije ovog puta pridružili Petar Borovec-Buraz, Robert Dado-Šišmiš i Mladen Kuhta.

Uspjeli su prijeći cijeli put u jednom danu te na pogodnom mjestu, desetak minuta hoda od ulaza u Jamu malaksalih speleologa, podići logor. Sljedećeg jutra otišao je Mladen Kuhta u obližnju jamu »Logorašicu«, utvrdio da je manjih dimenzija (35 m), te je topografski snimio. Dado, Jirkal i Budić krenuli su prema Jami malaksalih speleologa, nanovo je postavili te došli do ledene kape. Za njima je ušla crtaća ekipa, odnosno Martina Borovec i Mladen Kuhta, koji su topografski snimili jamu od ulaza prema dolje. Na dnu prve vertikale postavljачka ekipa je pronašla nekoliko odvojaka, od kojih je bio posebno zanimljiv onaj sa zaleđenim jezerom. Ipak, nakon nekog vremena utvrđeno je da jedino vertikala koja se nastavlja na ulaznu ima perspektivu za prolazak dalje. Zbog izrazito kršljive stijene na ulazu u vertikalu, te zbog iznimne opasnosti od odrona velikih kamenih blokova i balvana uglavljenih u snijegu i ledu, odustalo se od daljnijega napredovanja. Utvrdivši da su potrebni duži fiksevi, bez kojih je daljnje napredovanje gotovo nemoguće, razočarana ekipa izašla je iz jame.

Naredni dan bio je predviđen za relaksaciju i planove, te prikupljanje malih krpica snijega iz okolnih vrtača za piće. Potaknuti žeđu, Jirkal i Tutiš su otišli u smjeru Lučkovog jezera u potragu za vodom. Iznad samog logora pronašli su još jednu jamu (»Lakat«), te penjanjem preko grebena uspjeli po prvi puta doprijeti na to područje. Nakon nekoliko sati istraživanja područja vratili su se u logor bez sretnih vijesti. Stariji dio ekipe (Kuhta i Dado) zaključili su da je možda cijela priča o vodi izmišljena, te da se vjerojatno radi o vodi koja se nalazi na području zvanom Duman, odnosno Dragičevića stan.

Ante Sušić

Priprema za spuštanje u jamu

Naime, oni su upravo na prostoru Dumana intenzivno istraživali sve do ratnih devedesetih, te su naišli na nekoliko izvora i jednu pristupačnu ledenicu s vodom. Ipak, nakon iscrpne rasprave zaključili smo da ne treba odustati od traženja.

U poslijepodnevnim satima logor su napustili Kuhta, Dado i Budić, a pridružio im se Igljić. Sljedeće jutro su Martina Borovec i Petar Borovec otišli u obližnju špilju manjih dimenzija nazvanu »Rupa prije doručka«, koju su istražili i topografski snimili, dok su Jirkal i Tutiš to isto radili u obližnjoj jami »Lakat« dubokoj 40 m, koju su pronašli dan prije. Nakon još jedne noći na Crnopcu otišli smo nedovršena posla za Zagreb.

Treća, ali nije sreća

Nakon nekoliko savjetovanja zaključili smo da Jama malaksalih speleologa zaslužuje prioritet pri istraživanju na ljetnom logoru 2007. godine. Ovaj put je sastav Martina Borovec,

JAMA MALAKSALIH SPELEOLOGA

Crnopac

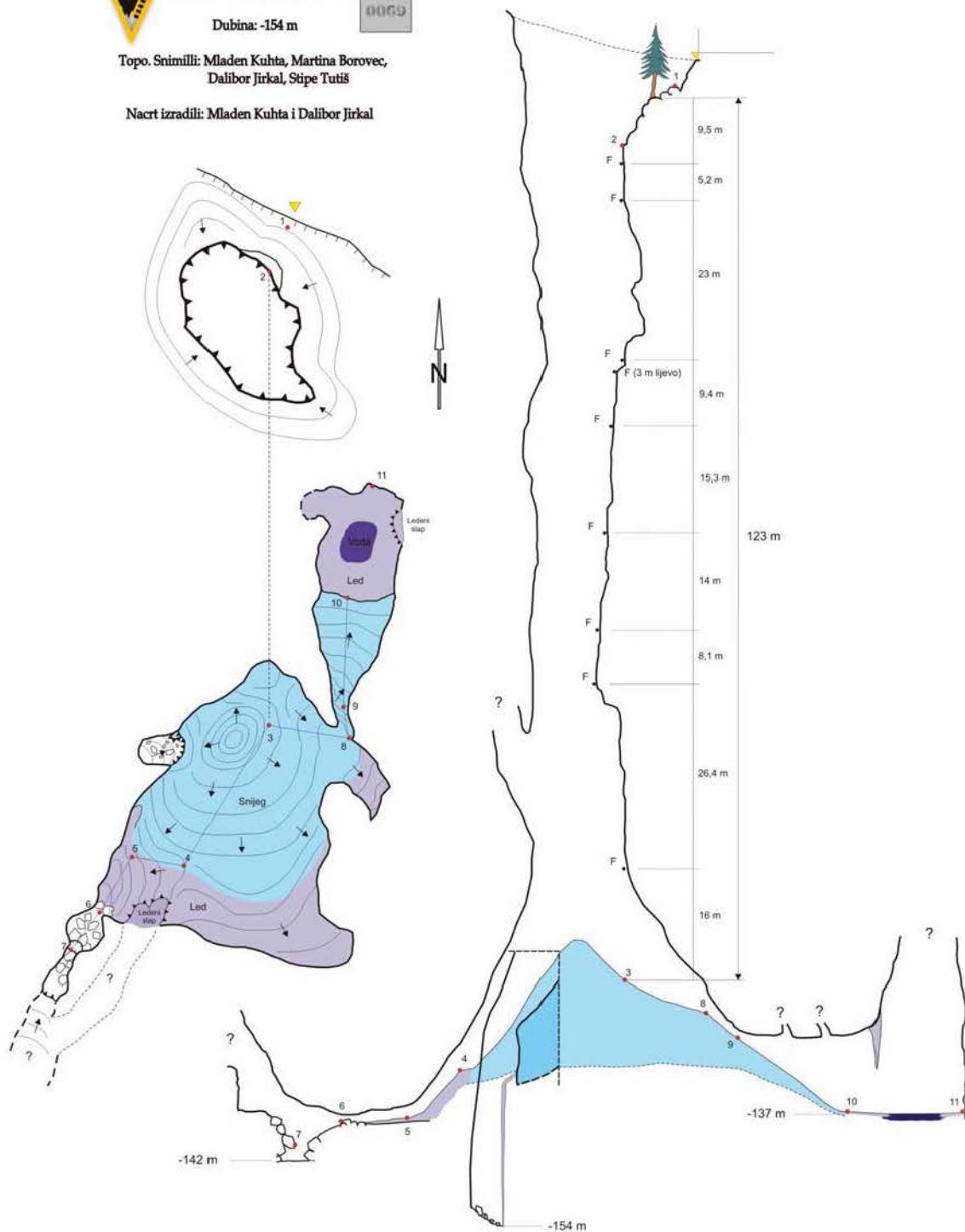
Istražio: SO Željezničar, 2007.

01
0069

Dubina: -154 m

Topo. Snimili: Mladen Kuhta, Martina Borovec,
Dalibor Jirkal, Stipe Tutuš

Nacrt izradili: Mladen Kuhta i Dalibor Jirkal

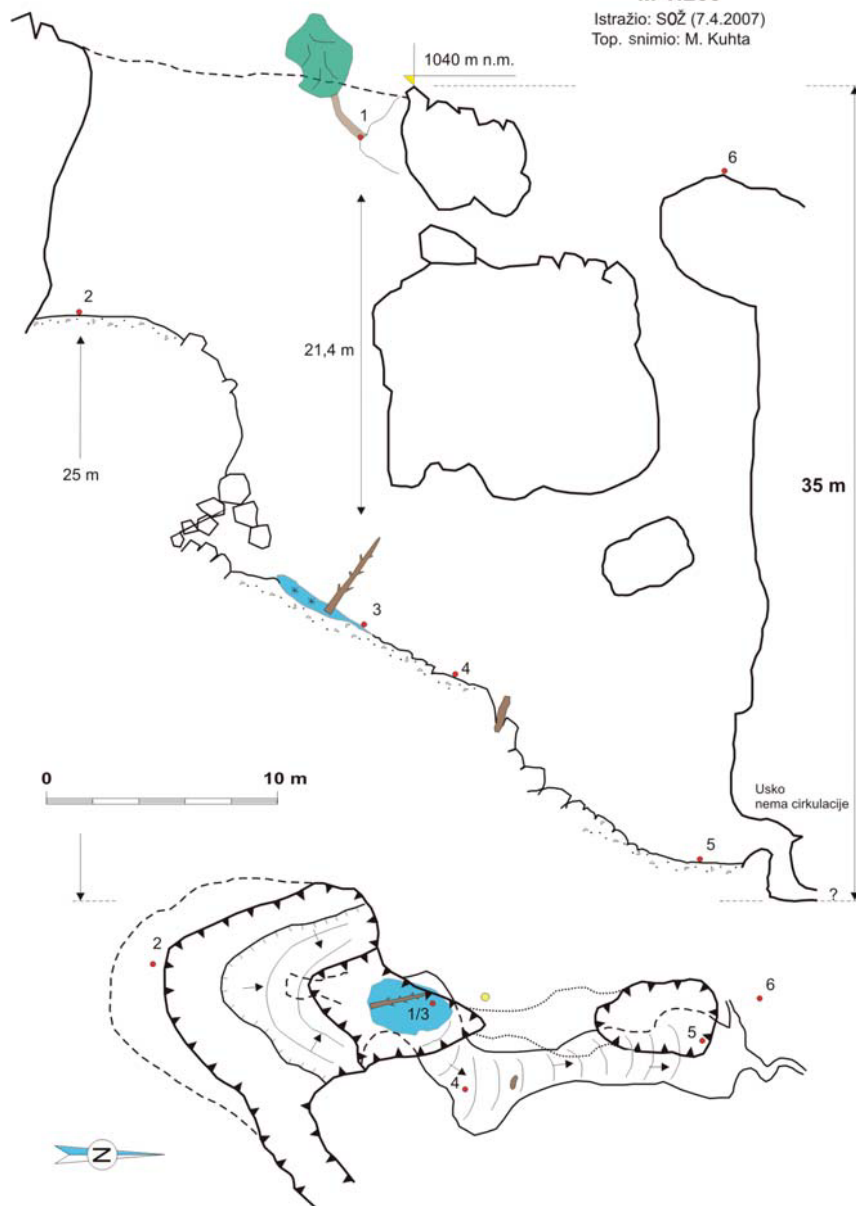

LOGORAŠICA

M 1:200

Istražio: SOŽ (7.4.2007)

Top. snimio: M. Kuhta

Ksenija Frbežar, Vlado Božić, Josip Dadić, Dalibor Jirkal, Ante Sušić, Stipe Tutiš krenuo 10. kolovoza 2007. prema Crnopcu opskrbljen 15 cm dugačkim fiksovima i svom potrebnom opremom. Logoru su se priključili naši prijatelji, zadarski planinari Nenad Igljić i ornitolog Mauro Stipčević. Zajedno smo došli do Jame vjetrova, gdje smo podigli logor, ponajviše zbog neophodne opskrbe vodom, ali smo stavili u funkciju i

istureni logor u blizini Jame malaksalih speleologa. U jamu su prvi ušli Jirkal i Borovec, koja je nakon nekoliko trenutaka odustala zbog šoka izazvanog pucanjem speleološkog pojasa. Stoga je za Jirkalom krenuo Tutiš. Oni su postavili jamu, spustili se na ledenu kapu i stigli do vertikale koja je zapravo nastavak ulazne. Odlučili su da se pri daljnjem postavljanju jame treba što više odmaknuti od ledene stijene, iz koje opasno

Spuštanje u jamu malaksalih speleologa

vire balvani i kameni blokovi. Unatoč spomenutim mjerama opera, dijelovi stijena i drveća odlamali su se zbog topljenja snijega i leda te padali u samu vertikalu. Obojica su ipak uspjela sigurno se spustiti do jedne manje police na kojoj su, zbog nedostatka struje u akumulatoru, morali improvizirati sidrište. Nakon toga se Tutiš uspio spustiti na dno tridesetmetarskog vertikalnog skoka gdje je utvrdio da na ovom dijelu jama nema daljnje perspektive.

Daljnjim pregledom ustanovljeno je da perspektive za dalje napredovanje postoje samo u dimnjacima na drugom dijelu jame. Topografskim snimanjem ovoga, najnižeg dijela jame za-

ključili smo istraživački dio priče o Jami malaksalih speleologa.

Opis Jame malaksalih speleologa

Na stijeni nasuprot ulazu u jamu postavljena je pločica SOŽ-a broj 01-0069.

Jama ima jedan ulaz dimenzija 15×25 m. Ulazna vertikala gotovo je okomitih stijena, izuzev jedne police manjih dimenzija na 38 m dubine. Od ulaza, tj. od prvog prirodnog sidrišta do mjesta gdje uže dodiruje snježni stožac, ima 123 m. Na dnu ulazne vertikale jama se račva na nekoliko strana, od kojih valja izdvojiti sjeverni odvojak, koji završava djelomično zaleđenim jezerom na dubini od 137 m i dimnjakom velikih dimenzija. U zapadnom smjeru nastavlja se ulazna vertikala, koju od tog mjesta čini jedan okomiti ledeni saljev s omanjom policom. Na dnu spomenutog vertikalnog ledenog saljeva nalazi se kršlje. Na tom mjestu dubina iznosi 154 m, što je najdublja izmjerena točka Jame malaksalih speleologa. Jama je od ulaza do ledenog stošca jednostavna i sigurna za silaženje, ali je dalje izrazito opasna, jer je veći dio jame okovan ledom u kojem ima zaleđenog kamenja i drvlja.

Za istraživanje jame utrošeno je 250 m užeta i postavljeno je 13 međusidrišta za koje je upotrijebljeno 17 fikseva. Perspektive za dalje napredovanje postoje, ali penjanjem u dimnjacima.

Literatura

- JIRKAL, D., 2006: Jama vjetrova na Crnopcu. *Speleolog*, god. 53, za 2005, str.18-23.

Tired speleologists' pit (Crnopac, Velebit Mountain)

Many croatian speleologists from various clubs have been intensively exploring Crnopac massive over the last few years. A large number of speleological objects, pits in particular, makes this area very attractive for exploration, but due to difficult terrain and lack of surface water, it is also very demanding. Members of SO Željezničar have been exploring this area for a number of years and in the summer of 2007, while exploring the terrain around Lučkovo jezero in search of water, they discovered a large cave entrance. This terrain, previously unvisited by hikers or speleologists, is extremely demanding in terms of gear and goods transport, and that is why the exploration of the cave was carried out over several weekends and during the 2007 summer camp. The cave itself (Jama malaksalih speleologa) is 154m deep. The vertical entrance of huge dimensions is safe for passage, but at its bottom (-123m) the pit becomes very dangerous due to very much ice, big logs and rocks.